

WYMAGANIA EDUKACYJNE-KLASA TRZECIA: MŁODA POLSKA, DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE

Wymagania edukacyjne są zintegrowane z planem nauczania *Przeszłość to dziś*. Wymagania dostosowano do sześciostopniowej skali ocen.

Zagadnienia	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)	Wymagania rozszerzające (ocena dobra)	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wymagania wykraczające (ocena celująca)
	Uczeń:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
MŁODA POLSKA					
MŁODA POLSKA: wprowadzenie	<ul style="list-style-type: none"> • podaje ramy chronologiczne Młodej Polski • wymienia i wyjaśnia nazwy epoki: <i>Młoda Polska, modernizm, fin de siècle, neoromantyzm</i> • tłumaczy, co oznacza pojęcie ludomania, dekadentyzm • wymienia nazwiska czołowych filozofów i myślicieli epoki : Nietzsche, Schopenhauer, Bergson • charakteryzuje główne prądy i kierunki artystyczne epoki • charakteryzuje dramat symboliczny • rozpoznaje dzieła sztuki modernistycznej • zna pojęcia: impresjonizm, ekspresjonizm, symbolizm, secesja 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przemiany kulturowe epoki • podaje przykłady związków pomiędzy Młodą Polską a romantyzmem • omawia najważniejsze założenia filozofii • wymienia cechy charakterystyczne stylów modernistycznych i objaśnia je na przykładach • prezentuje dzieła Młodej Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rolę wydarzeń wyznaczających początek Młodej Polski • czyta ze zrozumieniem fragmenty tekstów filozoficznych • wskazuje i ilustruje przykładami najważniejsze tematy sztuki modernistycznej • omawia twórczość najważniejszych artystów modernizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • określa kierunki rozwoju powieści młodopolskiej (eksperymenty, inspiracje naturalistyczne, liryzacja, psychologizm) • analizuje modernistyczne dzieło sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje źródła młodopolskiego estetyzmu • w pogłębiony sposób interpretuje archetypy, topoty i symbole obecne w sztuce Młodej Polski • wyjaśnia, na czym polegała wewnętrzna antynomiczność epoki (współwystępowanie różnych prądów i kierunków) opisuje twórczość modernistycznych artystów • analizuje i ocenia dzieła modernistyczne

<p>Nastroje epoki, nowe pytania: Kazimierz Przerwa-Tetmajer Koniec wieku XIX, Lubię, kiedy kobieta, Hymn do nirwany, Anioł Pański, Leopold Staff Deszcz jesienny, Kowal, przykłady malarstwa secesyjnego, w tym Pocałunek Gustava Klimta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta ze zrozumieniem utwory K. Przerwy - Tetmajera • określa rodzaj liryki występujący w utworze wskazuje podmiot liryczny i adresata lirycznego utworów • wskazuje elementy światopoglądu modernistycznego • określa nastrój i uczucia podmiotu lirycznego • odnajduje w wierszach typowe dla schyłku wieku postawy dekadentyzmu, znużenia, przesytu • wskazuje środki stylistyczne tworzące nastrój melancholii, smutku, przygnębienia, nieokreślonej tęsknoty 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie utworów wskazuje różne drogi ucieczki od „bólu istnienia”, takie jak nirwana, miłość zmysłowa, sztuka • na podstawie wierszy charakteryzuje światopogląd poety • wyjaśnia, na czym polega psychizacja krajobrazu • wskazuje charakterystyczne symbole i motywy młodopolskie (np. „osmętница”, sen, droga, rzeka, dym), interpretuje je • charakteryzuje warstwę brzmieniową czytanych utworów • wyjaśnia przyczyny nagromadzenia motywów eschatologicznych i związanych z młodopolską duchowością 	<ul style="list-style-type: none"> • określa filozoficzne źródła postawy dekadencjonalnej (Arthur Schopenhauer) • określa charakter modernistycznej liryki miłosnej • wyjaśnia, na czym polegał katastrofizm schyłku wieku; odnajduje jego przejawy w czytanych utworach • charakteryzuje poetykę czytanych wierszy, wskazując typowe i specyficzne środki stylistyczne • określa sposoby wykorzystania przez literaturę i sztukę młodopolską inspiracji orientalnych • wskazuje w dziełach różnych sztuk (plastyki i muzyki) przykłady motywów związanych z młodopolską duchowością 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje filozoficzne konteksty „snów o potędze” (Friedrich Nietzsche) ▪ interpretuje <i>Pocałunek</i> Gustava Klimta w kontekście młodopolskich erotyków 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ samodzielnie interpretuje wiersze, charakteryzując ich poetykę i problematykę ▪ wskazuje przykłady stylizacji (np. modlitewnej) i określa ich funkcję ▪ porównuje obraz kultury schyłku wieków XIX i XX ▪ komentuje zestawienie nazw: <i>modernizm</i> i <i>postmodernizm</i>
---	--	---	--	--	--

<p>Być artystą: Kazimierz Przerwa--Tetmajer <i>Evviva l'arte,</i> *Stanisław Przybyszewski <i>Confiteor</i> (fragm.), Charles Baudelaire <i>Padlina</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie wiersza Kazimierza Przerwy-Tetmajera określa młodopolską koncepcję artysty i sztuki • określa rolę, jaką przypisywano sztuce i wyjaśnia przyczyny młodopolskiego kultu sztuki i artysty • podaje przykłady różnych typów zapożyczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polegał konflikt artysty z filistrem • wyjaśnia, dlaczego prawdziwa sztuka musiała być, zdaniem twórców młodopolskich, elitarna • charakteryzuje styl życia cyganerii (bohemy) artystycznej, wymienia znanych twórców (np. związanych z Krakowem), kawiarnie, przytacza anegdota itd. • porównuje młodopolską koncepcję artysty z wizją romantyczną (kreacja poety; jego powinności wobec narodu) • interpretuje dzieła sztuki podejmujące temat artysty i jego dzieła • na podstawie poznanych tekstów literackich i malarskich przedstawia własne refleksje na temat roli artysty i sztuki • na podstawie poznanych tekstów literackich i malarskich pisze dłuższą pracę 	<ul style="list-style-type: none"> • w omawianych tekstach Stanisława Przybyszewskiego, Kazimierza Przerwy-Tetmajera, Charles'a Baudelaie'a wskazuje cechy manifestu poetyckiego • wypowiada się na temat stosunku purystów językowych do zapożyczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje środki literackie charakterystyczne dla poetyki wierszy Baudelaire'a, określa ich funkcję, uwzględnia elementy prowokacji i naruszania dobrego smaku, formułuje sądy interpretacyjne • wyjaśnia termin <i>poeta przekłety</i>, odnosząc go do słynnych skandalistów epoki 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie fragmentu <i>Confiteora</i> wskazuje cechy sztuki młodopolskiej, wyjaśnia znaczenie hasła „sztuka dla sztuki”, określa rolę artysty • dokonuje syntezy: porównuje koncepcje artysty i sztuki w różnych epokach, sytuując je w różnorodnych kontekstach i wskazując ich kulturowe źródła • wskazuje niezbędność motywów skandalu, prowokacji, bulwersowania opinii publicznej, poszukiwania nowych doznań i podniet, uznawania sztuki jako wartości najwyższej
--	--	--	--	---	--

<p>Poeci w poszukiwaniu istoty świata i nowego języka: Kazimierz Przerwa-Tetmajer <i>Melodia mgieł nocnych (Nad Czarnym Stawem Gąsienicowym),</i> przykłady malarstwa impresjonistycznego, symbolistycznego, ekspresjonistycznego Jan Kasprowicz, <i>Dies irae</i> (fragm.), [Witajcie kochane góry...]; [Rozmiliwała się ma dusza...], Leopold Staff <i>Przedśpiew</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia własne wrażenia związane z omawianymi tekstami • w czytanych wierszach rozpoznaje charakterystyczne dla Młodej Polski style i poetyki: impresjonizm, symbolizm, ekspresjonizm, klasycyzm • charakteryzuje gatunki liryki młodopolskiej: sonet, liryk • wyjaśnia termin <i>znak</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie wybranych utworów określa charakterystyczne cechy stylu impresjonistycznego • wyjaśnia terminy: <i>synestezja, psychizacji pejzażu</i> • na podstawie konkretnych utworów określa charakterystyczne cechy stylu ekspresjonistycznego • wyjaśnia młodopolską koncepcję symbolu (na konkretnych przykładach); dostrzega różnicę między symbolem a alegorią, wyjaśnia ją • interpretuje symbole zawarte w czytanych utworach oraz w malarstwie • korzystając z różnych źródeł, omawia przykłady stylów w malarstwie i muzyce; podaje nazwiska najślynniejszych twórców • interpretuje obrazy impresjonistyczne, symbolistyczne, ekspresjonistyczne • charakteryzuje rolę konwencji hymnicznej w <i>Dies irae</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje środki artystyczne charakterystyczne dla omawianych stylów; odnosi je do literatury i malarstwa • wyjaśnia, czym były i jakie miejsce zajmowały w panoramie epoki: impresjonizm, symbolizm, secesja, ekspresjonizm • wskazuje środki artystyczne charakterystyczne dla omawianych stylów; odnosi je do literatury i malarstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje filozoficzne źródła postaw odnalezionych w czytanych utworach (np. katastrofizmu i prometejskiego wadzenia się z Bogiem w <i>Hymnach</i> Jana Kasprowicza, stoickiego dystansu i klasycyzmu, a także postawy franciszkańskiej w wierszach Leopolda Staffa) • porównuje definicje znaku pochodzące z dwóch różnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje dzieła różnych sztuk będące przykładami tych samych kierunków artystycznych • pisze interpretację porównawczą dwóch utworów (lub różnych dzieł sztuki)
---	---	---	--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega przemiany postaw twórczych Jana Kasprowicza i Leopolda Staffa, w tym inspiracje franciszkanizmem w poezji Jana Kasprowicza • interpretuje obrazy impresjonistyczne, symbolistyczne, ekspresjonistyczne • omawia typy znaków – podaje przykłady wybranych typów znaków 			
<p>Nowa proza: Joseph Conrad <i>Jądro ciemności</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • streszcza, parafrazuje, opowiada różne wątki utworu • charakteryzuje bohaterów • opisuje świat przedstawiony w powieści Josepha Conrada • określa perspektywę, z jakiej prowadzona jest narracja w czytanych utworach • analizuje motywy decyzji bohatera, ustosunkowuje się do nich 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie czytanych utworów i ich fragmentów określa charakterystyczne cechy powieści młodopolskiej <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje główne cechy poetyki utworu (impresjonizm i symbolizm, różne style, jakimi posługuje się narrator, kompozycja, psychologizm, powieści) • rozpatruje problem, z którym boryka się Marlow: czy zbrodnia i szaleństwo są wytworem warunków zewnętrznych czy stałymi elementami natury ludzkiej 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy pogłębiony portret psychologiczny bohatera <i>Jądra ciemności</i>, odwołując się do treści utworu i opinii różnych postaci powieściowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja zewnętrzna determinuje stan ducha jednostki • określa Conradowską wizję świata i losu (przeciwieństwo człowieka i natury, konflikt wartości, dramat wyborów) 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy powieści Conradowskiej, które oddziaływały na powieść XX w. (np. swobodne posługiwanie się czasem, optyka zmiennych punktów widzenia, wprowadzanie elementów różnych gatunków literackich, angażowanie czytelnika w dramat psychologiczno--moralny bohatera)

<p>Młodopolskie poszukiwania pierwotności: Władysław Stanisław Reymont <i>Chłopi</i> (tom I) , malarstwo przedstawiające tematy wiejskie (np. Leon Wyczółkowski, Teodor Axentowicz, Ferdynand Ruszczyc i inni)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohaterów indywidualnych i zbiorowych • opisuje przestrzeń wsi jako zamkniętą enklawę i przestrzeń mityczną • wskazuje w powieści różne porządki czasowe („rytmy i toki”) 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje fundamenty ładu, na którym jest oparte życie wsi • charakteryzuje moralność, wierzenia i obyczajowość mieszkańców Lipiec – wskazuje ich chrześcijańskie i pozachrześcijańskie korzenie • charakteryzuje różnorodne związki człowieka z naturą ukazane w <i>Chłopach</i> • wskazuje różne oblicza narratora i interpretuje ten fakt • określa charakter i funkcję stylizacji gwarowej • na przykładzie wybranych dzieł sztuki porównuje sposób ukazania tematów wiejskich w literaturze i malarstwie omawia najważniejsze dialekty, wskazując najważniejsze cechy każdego z nich • wymienia typy regionalizmów • bierze udział w dyskusji na temat przyczyn zaniku gwar i dialektów we współczesnej polszczyźnie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohaterów, wskazując m.in. biologiczną (naturalistyczną) motywację ich postępowania • charakteryzuje gromadę chłopską jako bohatera zbiorowego powieści • rekonstruuje powszechnie przyjęty system wartości i prawa, jakimi się rządzi zbiorowość • analizuje język i styl każdego z narratorów, wskazując środki charakterystyczne dla różnych stylów: impresjonistycznego, realistycznego, naturalistycznego • analizuje stylizację gwarową, wskazując różne rodzaje dialektyzmów 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega konflikty wewnętrzne bohaterów wynikające z działania sprzecznych sił i bodźców • odróżnia słownictwo współnoodmianowe od wyrazów nacechowanych stylistycznie • rozpoznaje teksty pisane w określonym dialekcie, tłumaczy je na język ogólnopolski 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego powieść <i>Chłopi</i> określa się mianem „chłopskiej epopei” • określa symbolikę postaci kobiecych (wyrzucenie ze wsi Jagny i wzrost pozycji Hanki) • wskazuje elementy heroizacji i symbolizmu (np. śmierć Boryny) • w interesujący sposób prezentuje życie i twórczość Władysława Stanisława Reymonta
---	--	---	--	--	---

<p>Stanisław Wyspiański i teatr modernistyczny: Stanisław Wyspiański <i>Wesele</i>, Tadeusz Żeleński-<i>Boy Plotka o „Weselu” (fragm.)</i>, przykłady malarstwa modernistycznego, w tym obrazy Stanisława Wyspiańskiego, <i>Taniec Wojciecha Weiss</i>, <i>Błędne koło Jacka Malczewskiego</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje <i>Wesele</i> wskazując jego dwupłaszczyznowość • na podstawie <i>Plotki...</i> przedstawia historyczne realia <i>Wesela</i>, ukazane postaci, sytuacje, anegdoty itp. • charakteryzuje postacie z <i>Wesela</i>, zwracając uwagę na ich portrety psychologiczne i indywidualizację języka • wskazuje elementy symboliczne: osoby dramatu, przedmioty, sceny – interpretuje je, wykorzystując konteksty historyczne, literackie i artystyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym była młodopolska chłopomania i w jaki sposób odzwierciedliła się w dramacie • na podstawie dramatu ukazuje złożone relacje między chłopami a inteligencją, demaskując mit solidaryzmu narodowego • interpretuje <i>chocholi taniec</i>, wskazując różne możliwe odczytania tej sceny • tworzy spójną interpretację <i>Wesela</i> jako dramatu o polskich sprawach, pisze pracę na ten temat • wyjaśnia, na czym polegała młodopolska synteza sztuk • charakteryzuje język okresu Młodej Polski, podaje przykłady typowe dla języka poezji, prozy i dramatu • porównuje język wybranych tekstów literackich okresu Młodej Polski, zwracając uwagę na dobór słownictwa, styl, składnię, obrazowanie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w <i>Weselu</i> cechy dramatu realistycznego i symbolicznego (uwzględniając różne płaszczyzny dzieła) • na podstawie <i>Wesela</i> tworzy zbiorowy portret chłopów i inteligencji • analizuje sposób zastosowania dialektyzacji, zwraca uwagę na indywidualizację języka postaci 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat przemian w teatrze końca XIX w., podkreślając wpływ Richarda Wagnera i dramaturgów skandynawskich • określa mistrzostwo języka <i>Wesela</i> • wskazuje aforyzmy i sformułowania, które się utrwały w języku potocznym • zabiera głos w dyskusji na temat „problemów polskich” 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje <i>Wesele</i> jako rozrachunek z polskimi mitami chłopskimi, takimi jak: wieś „bajecznie kolorowa”, „raclawicka kosa”, „chłop-król Piast”, „pawie pióra”, „krwawe zapusty” rabacji galicyjskiej itp. • prezentuje w interesujący sposób postać Stanisława Wyspiańskiego jako „renesansową osobowość Młodej Polski” • wykorzystuje materiały samodzielnie znalezione w Internecie • charakteryzuje koncepcję „teatru ogromnego”, wskazując jego związek z młodopolską syntezą sztuk • omawia działalność Stanisława Wyspiańskiego jako człowieka teatru, malarza, artysty plastyka, twórcy polichromii i witraży oraz sztuki użytkowej
---	---	--	---	--	--

<p>Synteza wiadomości o literaturze i sztuce Młodej Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje najważniejsze wątki i tematy literatury i sztuki Młodej Polski • charakteryzuje główne prądy i kierunki artystyczne epoki – na podstawie wskazanych utworów • charakteryzuje dramat symboliczny • wskazuje najważniejsze wątki i tematy literatury i sztuki Młodej Polski • wie, czym jest estetyka wypowiedzi • dba o estetykę własnych wypowiedzi – pisemnych i ustnych 	<ul style="list-style-type: none"> • określa kierunki rozwoju powieści młodopolskiej (eksperymenty, inspiracje naturalistyczne, liryzacja, psychologizm) • w poznanych utworach wskazuje obecność toposów, archetypów i symboli 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia problematykę czytanych tekstów w kontekście stylów modernistycznych • w poznanych utworach wskazuje obecność toposów, archetypów i symboli 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje filozoficzne założenia epoki (Arthur Schopenhauer, Friedrich Nietzsche, Henri Bergson) w odniesieniu do dzieł 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje źródła młodopolskiego estetyzmu • w pogłębiony sposób interpretuje archetypy, toposy i symbole obecne w sztuce Młodej Polski • wyjaśnia, na czym polegała wewnętrzna antynomiczność epoki (współwystępowanie różnych prądów i kierunków)
<p>DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE</p>					

<p>Na progu XX wieku: wprowadzenie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje główne źródła zmian świadomości społecznej i artystycznej po I wojnie światowej (np. zmiany polityczne, rozwój techniki, nowe idee społeczne) • wyjaśnia termin: <i>dwudziestolecie międzywojenne</i> • <i>określa ramy czasowe epoki</i> • określa postawę twórczą reprezentowaną przez artystę awangardowego – wymienia i krótko charakteryzuje kierunki artystyczne początków XX w.: futuryzm, ekspresjonizm, surrealizm, dadaizm, kubizm, abstrakcjonizm • wymienia artystów dwudziestolecia międzywojennego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne tendencje i hasła związane z nowymi kierunkami w sztuce (np. aktywizm, zmiana, bunt, szybkość, rozwój cywilizacyjny, masowość, zwrot ku przyszłości, odejście od naśladowczego opisu rzeczywistości – antymimetyzm, deformacja, karykatura i groteska), krótko je komentuje i ilustruje przykładami dzieł sztuki awangardowej, wskazuje charakterystyczne cechy tych dzieł • ogólnie wyjaśnia terminy: <i>awangarda</i>, <i>modernizm</i> i <i>nowoczesność</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje filozoficzne podstawy nowej sztuki (Nietzsche, Bergson, psychoanaliza Freuda) • wyjaśnia, czym jest kultura masowa, i wskazuje jej podstawowe obszary (np. tania książka, prasa, komedie slapstickowe) 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia główne tezy Freuda • dostrzega związki między kierunkami awangardowymi w poezji i w innych dziedzinach sztuki (np. interpretuje technikę kolażu, fotomontaż • krótko przedstawia początki filmu jako nowej dziedziny sztuki, wskazuje najważniejszych twórców, wymienia niektóre tytuły, główne terminy itp. (np. Chaplin, Eisenstein, film ekspresjonistyczny, plany filmowe, montaż filmowy) 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje dyskusję na temat elementów mentalności sarmackiej u współczesnych Polaków • wie, czym był nurt ekspresjonistyczny w kinie i w teatrze) • określa chronologiczne granice modernizmu i postmodernizmu
---	---	--	--	---	--

<p>Poezja Polski niepodległej: energia nowoczesności: Julian Tuwim <i>Chrystus miasta, Do krytyków, Bruno Jasiński</i> <i>But w butonierce, Julian Przyboś</i> <i>Na kołach, Wieczór, Tadeusz Peiper</i> <i>Miasto. Masa. Maszyna (fragment)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny nowego podejścia do twórczości poetyckiej poezji w polskiej poezji dwudziestolecia międzywojennego (nastawienie na nowoczesność – mit nowoczesności, nowa tematyka, nowy bohater, nowy podmiot, język potoczny, kontekst historyczny, proces demokratyzacji poezji) • opisuje postawy podmiotów lirycznych czytanych utworów • opisuje poetykę czytanych utworów, wskazuje nowatorstwo formalne (np. język potoczny w wierszach skamandrytów, „spiętrzoną” metaforę i elipsę w wierszach Juliana Przybosia, odejście od rygorów wersyfikacyjno-składniowych itp.) • charakteryzuje warstwę brzmieniową (rytm) wierszy itp. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze składniki mitu nowoczesności • interpretuje czytane utwory: wskazuje na codzienność i sprawy „zwyczajne” jako tematy poetyckie, na nowego bohatera (szary człowiek i tłum), fascynację techniką i przestrzenią wielkomięską, witalność, dynamizm, odrzucenie tradycji i pochwałę cywilizacji, zachwyt nad nowymi wynalazkami i dziedzinami sztuki (np. gramofon, film) itp. • w czytanych utworach wskazuje indywidualne, specyficzne dla poszczególnych twórców dwudziestolecia cechy i tematy (np. fascynację słowem i jego brzmieniem u Juliana Tuwima, nowe wymiary przestrzeni miejskiej w wierszach Tadeusza Peipera i Juliana Przybosia) • wyjaśnia krótko, jaką rolę w życiu literackim dwudziestolecia odgrywała kawiarnia literacka 	<ul style="list-style-type: none"> • w czytanych wierszach wskazuje różnorodne środki stylistyczne i określa ich funkcje • wskazuje podobieństwa i różnice między ugrupowaniami poetyckimi dwudziestolecia międzywojennego • wymienia i krótko opisuje postacie poetów z kręgu „Skamandra” i przedstawicieli Awangardy Krakowskiej (Juliana Przybosia), wymienia ich utwory, podaje najważniejsze wiadomości biograficzne, charakterystyczne cechy twórczości • charakteryzuje sytuację komunikacyjną publiczną i prywatną • wyjaśnia, na czym polega zjawisko stylizacji na język potoczny • omawia funkcję kolokwializacji w wierszach Juliana Tuwima 	<ul style="list-style-type: none"> • od „barbarzyńcy w mieście” do poety „słowiarza”; Juliana Przybosia – od fascynacji miastem do fascynacji pejzażami wiejskimi) • wypowiada się na temat miasta, uwzględnia tekst [<i>Miasto w poezji</i>], fragment manifestu Tadeusza Peipera, wybrane utwory poetyckie oraz konteksty, korzysta z różnych źródeł • omawia składnię oraz leksykę języka potocznego 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie czytanych utworów omawia przemiany i bogactwo postaw twórczych poetów (np. Juliana Tuwima) • wskazuje na związek eksperymentów poetyckich Juliana Tuwima i pozarozumowym językiem futurystów rosyjskich • przedstawia różne koncepcje poety (artysty) i poezji obecne w programach i utworach dwudziestolecia (np. „barbarzyńca”, „kabaretowy prześmiewca”, „poszukiwacz słowa”, „eksperymentator w laboratorium sztuki”)
---	--	---	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none">• na podstawie czytanych wierszy I wiadomości z podręcznika, *a także samodzielnie wyszukanych informacji w różnych źródłach, prezentuje Skamandrytów i Awangardę Krakowską <i>jako grupy poetyckie</i>• omawia różne sposoby rozumienia języka potocznego, podaje przykłady• na wybranych przykładach omawia cechy stylu potocznego• rozpoznaje teksty w stylu potocznym• rozpoznaje związki frazeologiczne nacechowane emocjonalnie• korzysta ze słownika wyrazów bliskoznacznych	<ul style="list-style-type: none">• przygotowuje argumenty do dyskusji na temat skutków posługiwania się wulgaryzmami			
--	--	---	--	--	--

<p>Poezja po I wojnie światowej. W kręgu tradycji: np. Leopold Staff <i>Wysokie drzewa, Bonaccia, Harmonia,</i> Julian Tuwim <i>Sitowie, Zmęczenie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa ich nastrój i wskazuje tworzące go środki poetyckie • analizuje budowę wersyfikacyjno-składniową utworów, słownictwo, środki stylistyczne • określa dziedzictwo kulturowe obecne w czytanych wierszach (nawiązania „śródziemnomorskie”, przywoływane dzieła sztuki, „rzecz czarnoleska” itp.) • wyjaśnia terminy: <i>klasycyzm, klasyczny</i>, wskazując różne ich znaczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje i interpretuje czytane wiersze, wskazuje ich związek z klasycznym wzorcem poezji • wskazuje funkcjonowanie motywu harmonii w wierszach Leopolda Staffa, Juliana Tuwima, • wskazuje i interpretuje nawiązania kulturowe obecne w czytanych utworach (np. topos otium – negotium, motywy powrotu, topos sielanki) • określa postawę poety i koncepcję poezji wyłaniając się z wierszy 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia Leopolda Staffa jako odnowiciela nurtu klasycznego i klasyka poezji polskiej (przypomina utwory poznane wcześniej, wskazuje trwałe cechy postawy poetyckiej Leopolda Staffa) • tłumaczy termin <i>topos</i>, podając przykłady, przedstawia rolę obecności toposów w poezji klasyków 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje trwałość dziedzictwa poezji Jana Kochanowskiego, przywołuje wiersze Cypriana Norwida (powtórzenie) i Juliana Tuwima • wyjaśnia obecności nurtu klasycznego w kulturze europejskiej (dokonuje syntezy materiału), wykorzystuje utwory poznane na lekcjach polskiego w liceum) 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje postawę wobec współczesności XX-wiecznych poetów nurtu klasycznego z postawą artystów awangardowych
--	---	--	---	--	---

<p>Polityka i psychologia. Proza realistyczna w dwudziestoleciu międzywojennym: Stefan Żeromski <i>Przedwiośnie</i>, Zofia Nałkowska <i>Granica</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • streszcza i opowiada fragmenty (wybrane wątki) <i>Przedwiośnia</i>, relacjonuje (opisuje) świat przedstawiony w powieści • charakteryzuje przestrzeń powieściową ukazującą polską rzeczywistość (np.: przygraniczna wieś, do której przyjeżdża Cezary, Nawłóć, Chłodek, dzielnice Warszawy, marsz na Belweder) 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega i komentuje dialogową konstrukcję III części utworu (zderzenie równorzędnych racji w polemice Cezarego, Gajowca i Antoniego Lulka) • wskazuje dwa typy narracji obecne w powieści (narrację auktorialną i personalną) i określa ich funkcje • interpretuje <i>Przedwiośnie</i> jako powieść wyrastającą z rozczarowania pierwszymi latami niepodległości (wskazuje i komentuje właściwe fragmenty utworu) • odczytuje wymowę opowieści o szklanych domach w kontekście całej powieści 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, w jakich warunkach narodziła się polska powieść polityczna • dwudziestolecie (np. zagrożenie kraju, bieda, zbyt wolno przeprowadzane reformy, rozczarowanie elitą polityczną, zagubiony etos patrioty-społecznika), wskazuje głównych jej twórców • komentując postępowanie postaci powieściowych, wypowiada swój sąd na temat „wdrukowanego schematu postępowania” 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia termin <i>powieść</i> polifoniczna i odnosi go do III części <i>Przedwiośnia</i> • charakteryzuje poglądy polityczne i społeczne pisarza (np. konieczność zachowania niepodległości, likwidacja nędzy, potępienie komunizmu i rewolucji) • wypowiada się na temat prawdy w życiu człowieka, relatywizmu ocen, istnienia obiektywnych norm moralnych (odnosi swoje sądy do <i>Granicy</i> i innych utworów) • wyjaśnia, czym jest egocentryzm i jak przejawia się on w ocenach wydawanych przez postaci powieściowe 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje język i styl, jakim Żeromski przedstawia opisy polskiej rzeczywistości • wie, jakie kontrowersje wzbudzało <i>Przedwiośnie</i> i jakie oskarżenia wysuwano pod adresem autora; polemizuje z nimi, wykorzystując interpretację powieści i wiadomości z podręcznika
--	---	--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje kreację głównego bohatera: przedstawia etapy jego dojrzewania i edukacji, określa jego przynależność pokoleniową, rewolucyjny rodowód, sposób widzenia polskiej rzeczywistości (konfrontacja marzeń z rzeczywistością), wydany przez niego sąd o Polsce itp. • przedstawia poglądy różnych bohaterów na temat rewolucji • wyjaśnia metaforyczny sens tytułu powieści i tytułów jej części przedstawia charakterystykę głównego bohatera <i>Granicy</i>; zwraca uwagę na różne źródła informacji i relatywność oceny tej postaci, próbuje dociec o niej prawdy • interpretuje tytuł powieści, dostrzegając jego wieloznaczność (płaszczyna psychologiczno-moralna, społeczno-polityczna, filozoficzna itp.) • charakteryzuje postaci 	<ul style="list-style-type: none"> • opracowuje wypowiedź polemiczną w stosunku do Cezarego Baryki (wykorzystuje wskazówki zawarte w rozdziale „Do matury krok po kroku”) • rozpoznaje zasadę kompozycyjną <i>Granicy</i> (inwersja czasowa) i określa jej funkcję (przedstawienie motywów działania oraz złożoności prawdy o człowieku) określa punkt widzenia narratora <i>Granicy</i> • formułuje własną ocenę postaci Zenona i ją uzasadnia; dostrzega tragizm bohatera • relacjonuje i komentuje refleksje narratora <i>Granicy</i> na temat ludzkiego życia 			
--	---	---	--	--	--

<p>Groteska. Wobec tajemnicy istnienia: groteska w sztuce (np. karnawał i groteska w sztuce europejskiej, np.: Pieter Bruegel Walka karnawału z postem, Hieronimus Bosch Kuszenie św. Antoniego, karykatura starej kobiety Leonarda da Vinci, Francisco Goya Niech wiedzą, jacyśmy dostojni, Stanisław Ignacy Witkiewicz Portret Stefana Glassa, James Ensor Wjazd Chrystusa do Brukseli), Bolesław Leśmian Dusiołek, Dziewczyna, Bruno Schulz (wybrane opowiadanie)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie utworów Bolesława Leśmiana, Brunona Schulza i wybranych dzieł sztuki wyjaśnia, czym jest groteska i jakie są jej cechy • interpretuje wiersze Bolesława Leśmiana, wnioskując na podstawie analizy (dokonanej pod kierunkiem nauczyciela) • przedstawia własne odczucia i wrażenia związane z omawianymi opowiadaniem Brunona Schulza • zna definicję: oniryzmu, groteski, zna rodzaje groteski 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje charakter świata wykreowanego w wierszach, dostrzega jego symboliczny charakter i filozoficzne przesłanie • wskazuje specyfikę języka artystycznego Bolesława Leśmiana (rodzaje neologizmów i ich funkcje, rytm) • wskazuje w poznanych wierszach inspiracje ludowe (np. ballada, meliczność, postacie rodem z baśni ludowych, antropomorficzne widzenie sił natury) • w czytanych wierszach wskazuje elementy humoru i ludowej groteski, określa ich funkcje • interpretuje fragment prozy Schulza • analizuje i charakteryzuje język poetycki Brunona Schulza (części mowy i ich funkcje, odwołanie się do wrażeń zmysłowych, dynamizacja opisu, metafory i ich charakter, animizacje i antropomorfizacje itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie analizuje i interpretuje czytane wiersze Bolesława Leśmiana • przedstawia relacje między mikrokosmosem (dom, Drohobycz) i makrokosmosem (wszechświat, mit) w świecie przedstawionym w opowiadaniach Brunona Schulza • wskazuje elementy oniryczne w opowiadaniu Schulza 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia ogólnie, na czym polega związek poezji Bolesława Leśmiana z filozofią Bergsona (intuicja, pęd życiowy, natura tworząca, jaźń itp.) • określa stylistyczną i znaczeniową wartość neologizmów Leśmianowskich • rozpoznaje słowotwórczą budowę neologizmów Bolesława Leśmiana, dzieli je na kategorie (np. według części mowy) • wskazuje podobieństwa i różnice w sposobie ujęcia natury w balladach Adama Mickiewicza i Bolesława Leśmiana • wyjaśnia, jak Bruno Schulz pojmuje „dojrzewanie do dzieciństwa” • określa sposób pojmowania czasu w prozie Brunona Schulza (odwołuje się do czytanych tekstów, przytacza właściwe cytaty) 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje czytane wiersze jako opowieści filozoficzne: o bycie, poznaniu, trudzie istnienia, dochodzeniu prawdy o świecie • na podstawie czytanych wierszy określa Leśmianowską koncepcję poety („poeta jako człowiek pierwotny”) • wskazuje związki poezji Bolesława Leśmiana z mitycznym pojmowaniem świata • wyjaśnia, na czym polega mityzacja rzeczywistości w prozie Brunona Schulza • wskazuje związki między prozą Brunona Schulza i malarstwem, np. Marca Chagalla
---	--	--	--	---	--

<p>Groteska. Wobec społeczeństwa I historii: Witold Gombrowicz <i>Ferdydurke</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • streszcza (opowiada, relacjonuje) utwór • charakteryzuje bohaterów • ocenia obraz środowisk społecznych ukazanych w powieści: szkoła, dom (rodzina mieszczańska), dwór ziemiański • wskazuje elementy groteski w utworze • interpretuje groteskową symbolikę części ciała (np. twarz-gęba, głowa walcząca z łydką) 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje fragmenty utworu, np. przebudzenie bohatera, zaprowadzenie go do szkoły, pojedynek Syfona z Miętusem • przedstawia bohatera, wskazując różne jego „ja” oraz określając role (formy), jakie zostają mu narzucone • ocenia wpływ, jaki na bohatera mają inni ludzie (a więc: w jaki sposób człowiek jest określany przez relacje międzyludzkie) • wyjaśnia symboliczny sens kolejnych ucieczek Józia (ocenia, czy możliwe jest uwolnienie się człowieka od narzucanej mu formy) • wskazuje elementy parodii, groteski, karykatury, aluzje literackie i kulturowe; określa ich funkcje (np. kompromitacja określonych środowisk społecznych, zachowań, postaw) 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie sytuacji Józia ocenia sytuację człowieka uwikłanego w formę • wyjaśnia, jak można rozumieć Gombrowiczowską formę 	<ul style="list-style-type: none"> • określa gatunek utworu, zwracając uwagę na związki z powieścią łośrzykowską i powiastką filozoficzną • ocenia stylistyczną wartość elementów nonsensu, absurdu, deformacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na związek groteski (w języku i stylu powieści) z obrazem deformacji osobowości człowieka powstałej wskutek interakcji z innymi ludźmi w codziennych sytuacjach (np. w rodzinie Młodziaków) • wskazuje przykłady stylistycznego dysonansu stosowanego przez autora, wyjaśnia jego mechanizm i funkcje • interpretuje reprodukcje okładek <i>Ferdydurke</i> w kontekście powieści
---	--	--	--	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje sformułowania charakterystyczne dla groteskowego kodu Witolda Gombrowicza i wyjaśnia ich sens (np. pupa, gęba, łydka, patrzeć belfrem) • analizuje język wybranych tekstów artystycznych z dwudziestolecia międzywojennego, zwraca uwagę na cechy składniowe, leksykę, nacechowanie stylistyczne, figury, tropy, elementy stylizacji, obrazowanie 			
Katastrofizm I katastrofa: Czesław Miłosz <i>O książce</i> Józef Czechowicz <i>np. przez kresy, żal</i>	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie czytanych wierszy określa nastroje lat 30. (rozczarowanie, niepewność, przeczcucie katastrofy itp.) • wskazuje polityczne i społeczne źródła nastrojów katastroficznycch, znajduje ich odbicie w czytanych wierszach i w sztuce (kryzys ekonomiczny, nędza, bezrobocie, narodowe ruchy faszystowskie, widmo rewolucji, totalitaryzmy itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje analizy i interpretacji wiersza Czesława Miłosza <i>O książce</i> • określa, jaki portret ludzi swej epoki kreśli poeta (krytyka współczesności) • komentuje występujące w wierszu relacje między realnym czasem historycznym a biblijnym czasem apokalipsy, wyciąga wnioski 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje podstawowe informacje o wileńskich żagarystach (zwłaszcza o Czesławie Miłoszu), wyjaśnia tytuł pisma • rozpoznaje 13-zgłoskowiec I interpretuje jego użycie w wierszu Czesława Miłosza <i>O książce</i>, wskazuje związaną z nim tradycję literacką 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie dokonuje analizy i interpretacji wierszy • wskazuje i interpretuje motywy symboliczne 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia ogólne założenia diagnozy upadku kultury przedstawione w książce <i>Zmierzch Zachodu</i> Oswalda Spenglera • w wierszu Czesława Miłosza odczytuje echa przeczcucia „zmierchu kultury”

	<ul style="list-style-type: none">• wyjaśnia pojęcie: katastrofizm• opisuje budowę czytanych wierszy, odróżnia wiersze tradycyjne od awangardowych	<ul style="list-style-type: none">• wskazuje katastroficzne wizje w wierszach Józefa Czechowicza <i>przez kresy, żal</i>• wskazuje stylistyczne wykładniki muzyczności, określa ich funkcje (np. instrumentację głoskową, onomatopeje, środki służące rytmizacji)• na podstawie czytanych wierszy określa główne cechy poetyki katastroficznej (np. nawiązanie do tradycji symbolizmu, wizyjność)• w czytanych utworach wskazuje środki językowe o funkcji ekspresywnej, np. formy kontrastywne, określenia dynamizujące wypowiedź, hiperbolizacje, metafory nacechowane emocjonalnie, inne środki składniowe i leksykalne			
--	---	---	--	--	--

<p>Wypracowanie/dłuższa wypowiedź na temat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy dłuższą wypowiedź pisemną i ustną na temat • wie, czym jest estetyka wypowiedzi • dba o estetykę własnych wypowiedzi – pisemnych i ustnych • dostrzega w wypowiedziach własnych i cudzych błędy językowe, poprawia je • określa podstawowe typy błędów językowych • odwołuje się do tekstów kulturowych • stara się budować wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności • nie zawsze stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki • próbuje zwiększać własną kompetencję językową • nie zawsze poprawnie stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki • w interpretacji tekstu stara się wykorzystywać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaka jest norma składniowa współczesnej polszczyzny i kiedy następuje jej naruszenie (na przykładzie konkretnych wypowiedzi) • wyjaśnia, jaka jest norma fleksyjna współczesnej polszczyzny i kiedy następuje jej naruszenie (na przykładzie konkretnych wypowiedzi) • próbuje w wypowiedziach stosować podstawowe zasady logiki i retoryki • zwraca uwagę na własną kompetencję językową • stara się stosować w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki • stara się poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyczyny błędów językowych pojawiających się w pracach uczniowskich • na ogół buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności • na ogół stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki • ma świadomość własnej kompetencji językowej • na ogół stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki • w interpretacji tekstu na ogół wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany • na ogół poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki • na ogół odczytuje rozmaite sensy dzieła • dokonuje interpretacji porównawczej 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje błąd językowy jako naruszenie normy • wyjaśnia, czym jest norma językowa, a czym uzus • buduje wypowiedzi o wysokim stopniu złożoności • stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki • stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki • w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany • poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki • odczytuje rozmaite sensy dzieła 	
---	---	---	--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • próbuje poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki • próbuje odczytać rozmaite sensy dzieła • podejmuje próbę dokonania interpretacji porównawczej • czyta ze zrozumieniem teksty publicystyczne • wykorzystuje w odpowiedzi na pytania wiedzę z zakresu języka 	<ul style="list-style-type: none"> • stara się odczytać rozmaite sensy dzieła 			
--	--	--	--	--	--

• Nauczyciel ocenia sprawdziany i kartkówki wg następującej skali:

- 100% celujący
- 97 – 99% + bardzo dobry
- 87 – 96% bardzo dobry
- 84 – 86 + dobry
- 74 – 83% dobry
- 71 – 73% + dostateczny
- 60 – 70% dostateczny
- 57 – 59% +dopuszczający
- 46 -56% dopuszczający
- 45% i poniżej niedostateczny

• Nauczyciel ocenia pracę z tekstem, wypracowanie i wypowiedź monologową wg następującej skali:

- 96 – 100% celujący
- 86 – 95% bardzo dobry
- 73 – 85% dobry
- 51 – 72% dostateczny
- 30 – 50% dopuszczający